

Korszerű elektronikus könyvtári szolgáltatások a magasan jegyzett egyetemek könyvtáraiban

Sasvári Péter¹ - Urbanovics Anna²

DOI: <http://doi.org/10.13140/RG.2.2.22083.04647>

1. Bevezetés

Az egyetemekkel kapcsolatban ma már elsősorban a versenyképességről és a költséghatékonysági kritériumok megvalósítása kapcsán beszélünk. Már az 1996-os OECD jelentésben is egyértelműen leszögezték, hogy a gazdasági teljesítményben meghatározó szerepet játszik az információ, tudás és technológia. Az EU döntéshozói is felismerték, hogy a versenyképesség javításához a tudásalapú gazdaság megteremtésén keresztül vezet az út. A **felsőoktatás színvonalának megítéléséhez az egyetemi rangsorok** szolgálhatnak támpontul.³ A minősítő komplex indikátorrendszerek segítségével értékelik az adatokat.

A versenyképességet mérő Quacquarelli Symonds (QS) egyetemi rangsor eléréséhez a szakirodalom 7 területet jelölt meg⁴:

1. Nemzetközi együttműködés más intézményekkel és az elkötelezettség segíti az egyetemi rangsorok javítását;
2. Minőségi publikációk⁵ készítése angol nyelven;
3. Több angol nyelvű kurzus ajánlása, nemzetközi munkatársak és hallgatók bevonásával;
4. Nemzetközileg jegyzett konferenciákon való részvétel;
5. Egyetemi márka, brand fejlesztése;
6. Kormányzati, ipari kapcsolatok erősítése és létrehozása;
7. Nemzetközi kutató, oktató és személyzet alkalmazása.

Az egyetemek versenyképességének, az egyes rangsorokban elfoglalt helyének növelése érdekében fontos szerepe van az intézményi **könyvtáraknak**. A magasan jegyzett egyetemek könyvtárai olyan új kutatóorientált szolgáltatásokat nyújtanak, amelyek alapjai a nemzetközi-, aggregátor- és indexáló adatbázisok. A kutatási orientáció az egyetemi könyvtárra is vonatkozik, a kutatás támogatására irányuló szolgáltatások fejlesztésével, bevezetésével és oktatásával kapcsolatban.

Az **Association of College and Research Libraries (ACRL)** célja az egyetemi könyvtár és az információs szakemberek képességeinek növelése a felsőoktatási közösség információs igényeinek kiszolgálása miatt. Az ACRL jelentés rámutat, hogy a nemzetközileg jegyzett egyetem nem képzelhető el fejlett egyetemi könyvtár nélkül, a tudásteremtésben alapvető fontosságú. Ez a tanulmány megpróbál kapcsolatot teremteni a kiváló egyetemek és a könyvtáraik által nyújtott kutatóorientált szolgáltatásai között.

¹ E-mail: sasvari.peter@uni-nke.hu

² E-mail: anna.urbanovics@gmail.com

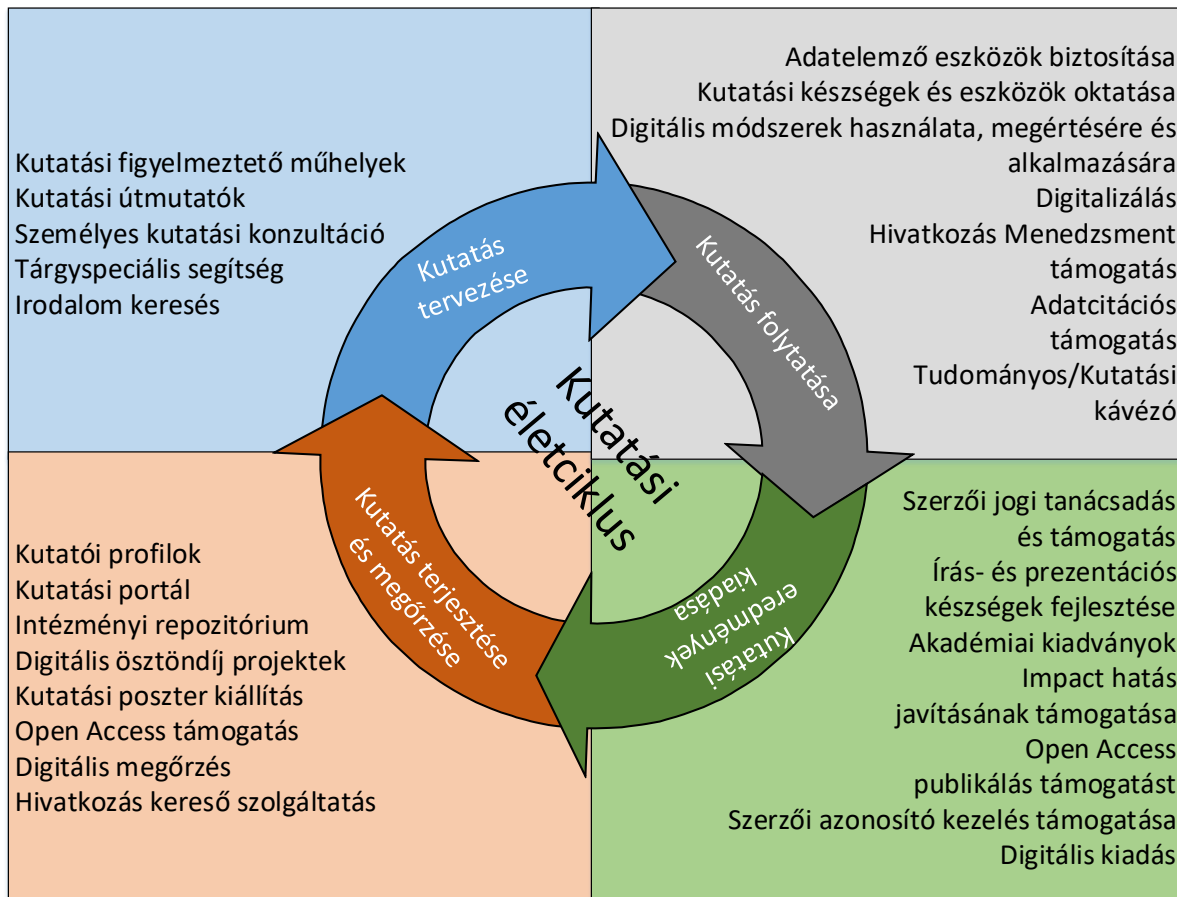
³ Nemzetközi versenyképességét mérő rangsor lehet a QS-, THE- és ARWU egyetemi kiválósági listák.

⁴ 7 Ways to Improve University Rankings in the EECA Region, <https://www.qs.com/7-ways-to-improve-university-rankings-in-the-eeca-region/>

⁵ Minőségi, egyetemi rangsor képzést javító publikációnak tekinthető az a közlemény, amely valamelyik katalogizáló adatbázisban (pl. Web of Science (WOS) vagy Scopus) szerepel.

2. Jó példák a magasan jegyzett egyetemeken működő könyvtárakról

A Chinese University of Hong Kong könyvtárában készült felmérés alapján a kutatási életciklus különböző részfolyamatait egyetlen ábrába rendezték (1. ábra). A négy részterület a teljes kutatást felöleli, a téma meghatározásától kezdve a megjelent publikáció terjesztéséig, megőrzéséig és menedzsmentjéig.

1. ábra: Kutatási támogatás sémája a The Chinese University of Hong Kong Library könyvtárban⁶

Forrás: The Chinese University of Hong Kong Library alapján

A késsel jelölt cellában a **kutatás megtervezésével** kapcsolatos, főleg a szakirodalomgyűjtés és téma meghatározás köré csoportosulnak a teendők (például tárgyspecifikus keresés, irodalom keresés). A következő részfolyamat a **kutatás lefolytatásához** köthető, amihez a konkrét kutatási lépések, így a publikáció megírásának egyes fázisai tartoznak. Ilyenek lehetnek a kutatási készségek, és digitális készségek elsajátítása, hivatkozáskezelő programok, vagy épp adatkezelő szoftverek. A zöld cellában a **kutatási eredmények** hatékony közléséhez szükséges tevékenységeket találjuk, például szerzői jogi tanácsadás, impact faktor számítás, Open Access publikálási támogatás, digitális kiadás, szerzői azonosítóhoz való rendelés. A negyedik, egyben utolsó cellában, a **kutatás terjesztése és megőrzése** kerül előtérbe. Ilyenek például a kutatói profilok és kutatási portálok frissítése, intézményi repozitórium karbantartása, ösztöndíj programok figyelése. A felsorolt tevékenységekben közös, hogy egyrészt mindegyik elengedhetetlen szerepet játszik a sikeres nemzetközi kutatói és publikációs

⁶ Kutatási támogatás, <http://www.lib.cuhk.edu.hk/en/research>

tevékenységben, valamint mindegyik folyamat esetében találhatunk automatizált szoftvereket és keretrendszereket.

2016-ban a University of Coruña és University of Porto kutatói felmérést készítettek a világ élvonalába tartozó egyetemek könyvtári szolgáltatásairól. Kutatásukat arra alapozták, hogy a különböző nemzetközi egyetemi rangsorok megjelenésével (ARWU⁷, THE⁸, QS⁹) az intézmények fő prioritásává a nemzetközi szintű kutatás lépett, ami az egyetemi könyvtárakra is nagyobb hangsúlyt helyezett. A felmérés alapvetően arra keresi a választ, hogy az elemzésbe bevont 10 intézményt a könyvtárak hogyan segíti a legjobb tudományos teljesítmény elérésében.

A lehetséges digitális szolgáltatások a legjobban jegyzett egyetemek könyvtárainak¹⁰ vizsgálata alapján a következők:

1. **Kutatás támogató szolgáltatások:** Folyamatosan elérhető online chat vonal, melyen a kutatók segítséget kérhetnek bármilyen kérdésük kapcsán.
2. **Selective dissemination of information (SDI) szolgáltatás:** Az SDI olyan eszközökre és erőforrásokra utal, amelyekkel a felhasználó tájékoztatást kaphat az új hírekről meghatározott témákban, beleértve az új könyvtári felvásárlásokkal kapcsolatos tájékoztatáshoz.¹¹
3. **Speciális referencia szolgáltatások:** Komplex kutatás támogató szolgáltatás biztosítása szakértők bevonásával.
4. **Kutatás támogató képzések:** Gyakran feltett kérdésekre és egyéb esetekre pl. idézet keresés és plágium vizsgálat, bibliográfiai menedzsment eszközök bemutatása, szerzői jog kérdések tisztázása, Open Access hozzáférés kérdései, ORCID¹² és egyéb más szerző azonosítás.
5. **Önképzési útmutatók:** A könyvtár által készített útmutatók lehetővé teszik az önálló tanulást az információk megtalálásának és használatának minden területén. Képzési tervek készítése és biztosítása fiatal kutatóknak.
6. **Tudományos írás- és megjelenés támogatás:** 1. *Finanszírozás* (útmutatók a támogatások eléréséhez), 2. *Kapcsolódó kutatások megtalálása* (releváns információkat és adatokat megtalálása), 3. *Tudományos írás* (Tipppek a tudományos írás, de hogyan témájára. Automatizált szolgáltatások használatának támogatása például a RefWorks¹³, az EndNote¹⁴ és a Zotero¹⁵ segítségével. 3. *Válasszon kiadót, folyóiratot az elkészült írás közzétételéhez:* (Hatásfaktor vizsgálat (Journal Citation Reports¹⁶) és folyóirat keresés, beleértve a nyílt hozzáférési folyóiratokat is.)
7. **Repozitórium kezelés:** Tudományos publikációk láthatóságát nagyban növelik az intézményi repozitóriumok használata. Az egyetemi oktatók, kutatók ebben helyezhetik el tudományos publikációikat. A feltöltésre több mód is van: 1. *Feltöltés egyéni regisztráció után;* 2. *Az MTMT-*

⁷ Academic Ranking of World Universities, <http://www.shanghairanking.com/>

⁸ World University Rankings, Times Higher Education (THE), <https://www.timeshighereducation.com/world-university-rankings>

⁹ QS World University Rankings, <https://www.topuniversities.com/university-rankings>

¹⁰ Stanford University – Stanford University Libraries, Harvard University – Harvard Library, Massachusetts Institute of Technology – MIT Libraries, California Institute of Technology – Caltech Library, University of Cambridge – Cambridge University Library, University of Oxford – Bodleian Libraries, ETH Zurich – ETH Bibliothek, Imperial College London – ICL Library Services, University College London – UCL Library Services, University of Toronto – University of Toronto Libraries.

¹¹ A szolgáltatás visszaszorulóban van.

¹² ORCID, <https://orcid.org/>

¹³ RefWorks, <https://refworks.proquest.com/>

¹⁴ EndNote, <https://endnote.com/>

¹⁵ Zotero, <https://www.zotero.org/>

¹⁶ Journal Citation Reports, <https://clarivate.com/products/journal-citation-reports/>

n keresztül; 3. *Könyvtárosi feltöltés.* A repozitrium gyűjteményben elhelyezett publikációk elérhetők legyenek többek közt a Google Scholar¹⁷, az EconBiz¹⁸, a BASE¹⁹ és a CORE²⁰ tudományos keresőszolgáltatások oldalain is. Az intézményi kiadó közleményei is kerüljenek be az intézményi repozitóriumba.

8. **Open Access** (nyílt hozzáférés) **támogatás:** Az Open Access folyóiratokban történő közlés esetén a megjelentetésért a kiadók közlési díjat (APC = Article Processing Charge) számítanak fel. Ezzel a publikáció megjelenésének teljes költsége a szerzőre hárul, cserébe azonban közleményei ingyenesen, bárki számára elérhető, így széles körben láthatók lesznek a szerzői jogi vonatkozásuktól függetlenül. Az intézmény pénzügyi forrást biztosít a publikációk közlési díjának támogatására, amihez a könyvtár nyújt szakmai támogatást. Továbbá a könyvtár megvizsgálja, hogy: *1. A kiválasztott folyóirat megfelel-e az open access követelményeinek, 2. Segítenek az adott tudományterületen legrangosabb Open Access folyóiratok kiválasztásában, 3. Tájékoztatnak a nyílt publikálás módjairól, esetleges veszélyeiről.*²¹
9. **Információértékelés:** A könyvtár ellenőrző lista segítségével értékeli a tudományos folyóiratok hitelességét.
10. **Szerzői joggal kapcsolatos tanácsadás** A szerzői jog részesíti védelemben az irodalmi, tudományos, művészeti alkotásokat, valamint - az ún. kapcsolódó jogok révén - a felhasználásukhoz kapcsolódó teljesítményeket. A szerzői jog egyik alapvető célja a szellemi alkotás ösztönzése. Ennek jegyében ismer el személyhez fűződő és vagyoni jogokat a szerző javára. A szerzői művek felhasználásának ellenértékét jelentő jogdíjak ellentételezik a szerzői, alkotói ráfordításokat.
11. **Speciális dokumentumok támogatása:** Az egyetemi könyvtár alapfeladatának megfelelően több százezer magyar nyelvű és magyar vonatkozású dokumentumot őriz. A gazdag állomány a hadtudomány, a rendészettudomány, a jogtudomány és a közigazgatás széles spektrumát öleli fel, amelyeket dokumentum típusonként különböző gyűjteményekbe rendezve őriz.²²
12. **Kutatási adatok támogatása:** A szolgáltatás által a kutatónak segítenek megszerezni és reprezentálni a kívánt adatokat a következő szempontokat szem előtt tartva.
 - a. Jó minőségben rendszerezik és reprezentálják az adatokat, hogy azok könnyen elérhető és érthető legyenek más kutatók számára.
 - b. Könnyen megtalálhatóvá teszik az adatokat és a belőlük készült elemzést a tématerület legjelentősebb kutatói számára.
 - c. A felhasznált adatokat tudatosan terjesztik a témával foglalkozó más kutatók között, hogy a publikáció a lehető legtöbb hivatkozást kapja.
 - d. További hasznos tanácsokat adnak a kutatási adatok megosztásával kapcsolatban.

¹⁷ Google Scholar, <https://scholar.google.hu/>

¹⁸ EconBiz, <https://www.econbiz.de/>

¹⁹ BASE, <https://www.base-search.net/about/en/>

²⁰ CORE, <https://core.ac.uk/>

²¹ Open Access támogatás, <https://lib.unideb.hu/hu/open-access-tamogatas>

²² Szerzői jogi alapfogalmak, <https://www.szttnh.gov.hu/hu/szerzoi-jog/szerzoi-jogi-alapfogalmak>

A folyamatra jó példát jelent a Springer Nature²³, mely a következő adattípusok elemzésében és megosztásában nyújt segítséget.

2. ábra: A Springer Nature Research Data Support adatelemzési típusa

Forrás: Springer Nature alapján

13. **Beágyazott könyvtáros:** Az elméleti koncepció még nem terjedt el a mindennapi gyakorlatban, alapvetően arra utal, hogy a könyvtáros nem csak passzív háttértámogatást, hanem folyamatos és aktív kutatástámogatói szerepet tölt be a kutatók és egyes karok/tanszékek dolgozóinak életében. Ezzel olyan munkakultúra alakulhat ki, melyben a könyvtárosok az elsődleges csoport (kutatók) közelében, mindennapjaikban is részt vesznek. A koncepcióról további információt Kathy Drewes és Nadine Hoffman közöltek cikkükben.²⁴

14. **Bibliográfiai/tartalomkezelés:** A bibliográfiai és hivatkozáskezelő szoftverek segítenek rendszerezni a felhasznált szakirodalmakat és automatikusan állítják össze az

²³ Types of Research Data We Can Help to Organise and Share, <https://www.springernature.com/gp/authors/research-data/research-data-support>

²⁴ Drewes, K. - Hoffman, N. (2010). Academic Embedded Librarianship: An Introduction. Public Services Quarterly, 6(2-3), 75–82.

irodalomjegyzéket, mely során több nemzetközi szabványból is választhatunk (pl. APA²⁵, Harvard²⁶). A legnépszerűbb programok az EndNote és EndNote Web, a Mendeley²⁷, a RefWorks és a Zotero.

15. **Kutatási metrikák:** A tudományometriai metrikák folyamatos elemzése történhet konkrét kutató munkásságára, egy megjelent publikáció, vagy a teljes intézmény vonatkozásában. Ezek alapján számolhatnak a bibliometriai adatokkal (publikációk statisztikai elemzése) vagy alternatív metrikákkal (ezek az ún. altmetrics²⁸). Ezekkel az eszközökkel a tudományos tevékenység által kiváltott hatást, impakt faktort mérik. A legnépszerűbb szoftverek a Google Scholar, a SciVal²⁹ és az InCites (Web of Science).
16. **Közösségi média profilok:** A nemzetközi tudományos közösség igényei alapján jöttek létre különböző tudományos közösségi oldalak, melyek közül regisztrált felhasználók száma alapján a Google Scholar, a Mendeley, az Academia.edu³⁰ és a ResearchGate³¹ emelkedik ki. Ezek a közösségi oldalak fokozatosan a tudományometriai kutatások új alternatíváját jelentik, a jövőben akár a Scopus és Web of Science adatbázisok szerepét is átvehetik.³²
17. **Kutató azonosítása:** A kutató azonosítása alapvetően a különböző adatbázisokban a publikáció szerzőhöz rendelését jelenti. Az MTMT rendszerből is elérhetők azok a legfontosabb nemzetközi adatbázisok, melyekhez való hozzárendelést vagy automatikusan, vagy speciális jogosultságok alapján elvégezhetik a könyvtár adminisztrátorai. Ilyenek például a Google Scholar ID, Microsoft Academic Research³³, ORCID, Publons³⁴, Researcher ID, ResearchGate, Scopus ID.
18. **Intézményi együttműködés:** A szolgáltatás által a könyvtár is számontartja a különböző együttműködési lehetőségeket és meghirdetett kutatási projekteket, melyek közül a kutatók szakterületüknek megfelelően válogathatnak. Ilyen kutatási együttműködések a European Research Council (ERC)³⁵, a Horizont2020³⁶ és a National Science Foundation (NSF)³⁷.

A **Proud2Know projekt** 40 egyetemet vont be vizsgálatába³⁸, melyben a könyvtárfejlesztési céljait és prioritásait vizsgálták szintén tematikus rendszerben. Az egyetemek között található Ausztrália, az Egyesült Államok, Kanada, Európa és Ázsia legrangosabb intézményeit. Mint azt a Mellékletben található 5. ábrán is láthatjuk a könyvtárfejlesztési trendek köré nyolc jelentősebb célcsoport kötődik. Ezek a következők:

- **A tudáshoz való hozzáférés megkönnyítése:** Ehhez leginkább online elérhető virtuális tartalmak tartoznak, mint e-könyvek vásárlása, mobil hozzáférés (ide beletartozik a távoli

²⁵ Az APA hivatkozás szabályai, https://iqfactory.hu/blog/szakdolgozat_tippek/az-apa-hivatkozas-szabalyai/

²⁶ A Harvard-típusú hivatkozás szabályai, https://iqfactory.hu/blog/szakdolgozat_tippek/harvard-tipusu-hivatkozas-szabalyai/

²⁷ Mendeley, https://www.mendeley.com/?interaction_required=true

²⁸ Az Altmetrics metrikák és kvalitatív adatok, amelyek kiegészítik a hagyományos, idézet alapú metrikákat.

²⁹ SciVal, <https://www.scival.com/>

³⁰ Academia.edu, <https://www.academia.edu/>

³¹ ResearchGate, <https://www.researchgate.net/>

³² Sasvári, Péter - Urbanovics, Anna (2018) Kutatói közösségi hálózatok használata a Nemzeti Közszolgálati Egyetemen. Államtudományi Műhelytanulmányok, 2018 (9). pp. 1-14. ISSN 2498-5627

³³ Microsoft Academic Research, <https://academic.microsoft.com/home>

³⁴ Publons, <https://publons.com/about/home/>

³⁵ European Research Council, <https://erc.europa.eu/>

³⁶ Horizont2020, <http://www.h2020.gov.hu/>

³⁷ National Science Foundation, <https://www.nsf.gov/>

³⁸ 40 academic library research support trends, http://proud2know.eu/40libraryresearchsupporttrendsof2016_blog34/

hozzáférés biztosítási rendszerének kiépítése VPN³⁹ vagy egyéb hálózat segítségével), valamint kutatási segédletek és útmutatók elkészítése.

- **Aktualizálás:** Ebbe a csoportba a tudatossági szolgáltatások és a közösségi média folyamatos frissítése tartoznak. Ezek egyrészt megkönnyítik a legfontosabb információk és célkitűzések közvetítését és terjesztését az egyetemi polgárok felé, valamint az egyetem és a könyvtár reputációjának növeléséhez is hozzájárulnak azáltal, hogy nagyobb közönség is elérheti őket.
- **Műszaki infrastruktúra biztosítása:** Ebben a pontban a konkrét technikai, informatikai támogatásokat találjuk, mint az adattárolás, multimédia és digitális tartalmak megőrzését és elérését biztosítást végző rendszerek, valamint különböző applikációk a kutatók számára.
- **Együttműködési lehetőségek biztosítása:** Ide tartoznak a könyvtár által szervezett események, közösségi terek (mint a csoportprojektek és a közös munka helyszíne) és az olyan együttműködést ösztönző eszközök fejlesztése, mint a közösségi média.
- **Kutató készségkészletének fejlesztése:** Ebben a csoportban találunk minden olyan továbbképzést, szemináriumot, webináriumot⁴⁰ és workshopot, melyek célja a különböző szinten lévő kutatási munkát végző dolgozók segítése (akár doktoranduszok, akár oktatók vagy kutatók számára szervezettek).
- **Kutatási eredmények archiválása és megőrzése:** A pontban a speciális gyűjteményfejlesztés, a vezetői információk és az intézményi archiválás kerülnek előtérbe.
- **Egyetemi integritás és plágium:** Ide mind a szoftver használata, mind a hallgatók és kutatók tájékoztatása beletartozik. A vitatott esetek felülvizsgálata és a nemzetközi tudományos integritással foglalkozó szervezetekben (ENAI⁴¹, COPE⁴²) való tagság kezelése is e részhez tartoznak.
- **A nemzetközi láthatóság növelése:** Ez a pont foglalja magába a legtöbb tevékenységet, ezeket viszont három nagyobb téma köré szervezhetjük. Egyrészt a tudományos kommunikáció (pl. Open Access támogatás, jogi útmutatók biztosítása), másrészt a hivatkozások és tudományometriai mutatók folyamatos ellenőrzése és mérése, harmadrészt pedig a kutatók szerzői profiljainak karbantartása működik itt. Ez a csoport foglalja magában a legtöbb olyan tevékenységelemet, mely közvetlenül is hozzájárul a nemzetközi reputáció és versenyképesség növeléséhez, valamint a nemzetközi egyetemi rangsorokban való előre lépéshez.

Alejandro Posada írása⁴³ érdekes esettanulmányt mutat be arról, hogy ezek a tevékenységek hogyan helyezkednek el egymáshoz képest a kutatási folyamatban. Ahogyan azt a Melléklet 5. és 6. ábráin láthatjuk, a szerző 13 lépésre osztotta a teljes kutatást. Ezek közül 12 egység alkot összefüggő láncolatot, a 13. pedig a kutatási együttműködésre hívja fel a figyelmet, melyet a már megjelent művünkkel tovább szélesíthetünk és mélyíthetünk. A felvázolt folyamat segítségével a kutatási kérdés megfogalmazásától további kutatók kereséséig (akikkel már megjelent publikációnkat és benne foglalt eredményeinket megvitathatjuk) követhetünk végig egy fiktív kutatási projektet. A szerző írásában az Elsevier⁴⁴ különböző termékeit is hozzárendelte a különböző lépésekhez, mely kiválóan demonstrálja az információs és technológiai eszközök térnyerését, az általuk teljesen automatizált folyamatot,

³⁹ VPN= Virtuális magánhálózat

⁴⁰ A **webinárium**, más néven webkonferencia a 2010-es évek során világszerte elterjedt online kapcsolatfelvétel, amely során a résztvevők úgy kommunikálhatnak, hogy láthatják, illetve hallhatják egymást. A részvételt szokásosan előzetes regisztrációhoz kötik - a regisztráló személyek e-mailben kapják meg a belépési linket.

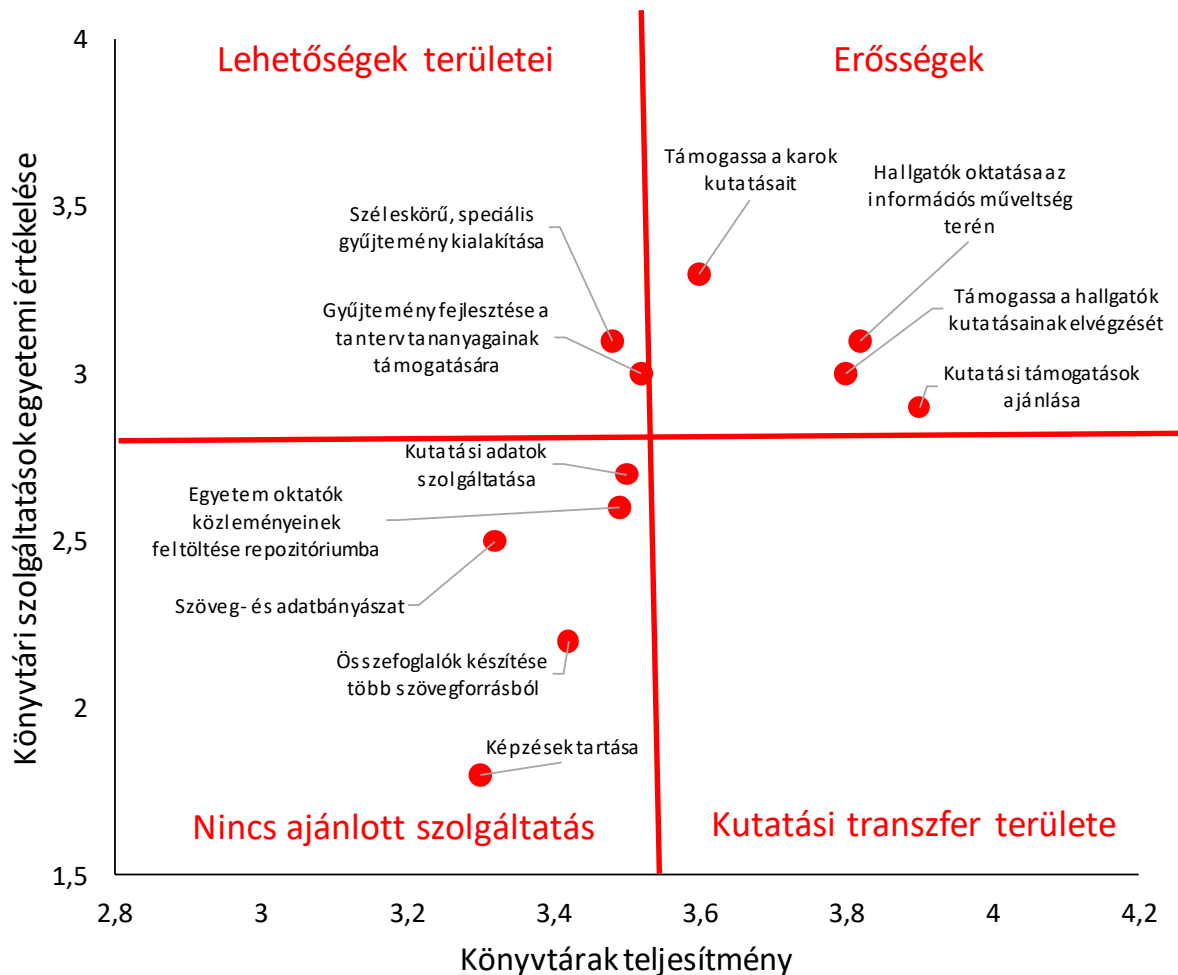
⁴¹ European Network for Academic Integrity, <https://www.academicintegrity.eu/wp/>

⁴² Committee on Publication Ethics, <https://publicationethics.org/>

⁴³ Preliminary findings: Rent seeking by Elsevier, Alejandro Posada, The Knowledge Gap., <http://knowledgegap.org/index.php/sub-projects/rent-seeking-and-financialization-of-the-academic-publishing-industry/preliminary-findings/>

⁴⁴ Elsevier, <https://www.elsevier.com/>

valamint hatásukat is. Habár az Elsevier termékei jelenleg nem érhetőek el Magyarországról, számos szoftverjük és kutatástámogató rendszerük nem, vagy csak részben helyettesíthető egyéb kiadók termékeivel. Ezek közül a világ legtöbb közleményét tömörítő Scopus⁴⁵ nemzetközi katalogizáló adatbázist, valamint a hozzá kapcsolódó SciVal kutatástámogató rendszer emelhetjük ki. E két termék nagyban hozzájárulhat nemzetközi láthatóságunk tervezéséhez, kutatási irányvonalaink meghatározásához, valamint nemzetközi partner keresésünkhöz is.

3. ábra: A könyvtári szolgáltatások teljesítményértékelése és azok értékelése az egyetem kari által 2015-ben⁴⁶

Forrás: Bridging the Librarian–Faculty Gap in the Academic Library alapján

A nemzetközi jó példákat felvonultató egyetemi könyvtárak különböző kutatástámogató rendszereinek többszempontú megközelítése után érdemes ezeket a szolgáltatásokat jelentőségük szerint sorba rendeznünk. A 3. ábráról leolvashatjuk, hogy melyik folyamatra mekkora igény mutatkozik, valamint, hogy ezeket a könyvtárak milyen mértékben képesek kielégíteni. A felmérés a GALE CENGAGE Learning eredményeit mutatja 2015. évi állapotok szerint. Míg a vízszintes tengely a könyvtár teljesítményét méri, a függőleges tengely mentén találjuk a szolgáltatásra való igény mértékét.

⁴⁵ Scopus, <https://www.scopus.com/home.uri>

⁴⁶ Bridging the Librarian–Faculty Gap in the Academic Library 2015, https://s3.amazonaws.com/WebVault/surveys/LJ_AcademicLibrarySurvey2015_results.pdf

Ez alapján azt láthatjuk, hogy az erősségek közé tartozik (nagy az igény és a könyvtár jól teljesíti):

- Kari kutatások támogatása,
- Hallgatók oktatása az információs műveltség terén,
- Hallgatók kutatásainak támogatása,
- Kutatási támogatások ajánlása.

Nagy igény mutatkozik, de a könyvtárak még nem képesek megfelelően kiszolgálni azt:

- Speciális gyűjtemények kialakítása,
- Gyűjtemény fejlesztése a tanterv tananyagainak figyelembevételével.

A könyvtárak nem rendelkeznek szolgáltatásokkal, így a kutatók igénye ezek iránt is kezdetleges a következő területeken:

- Szöveg-és adatbányászat,
- Kutatási adatok szolgáltatása,
- Egyetemi oktatók közleményeinek feltöltése a kijelölt repozitóriumokba,
- Összefoglalók készítése, szakirodalom feldolgozás,
- Képzések tartása.

Ez utóbbi területeken 2015 óta jelentős mértékben változott a trend, a kutatástámogatáshoz közvetlenül kapcsolódó szolgáltatások ma már, mint ahogy azt a fenti példánál is láthattuk, elterjedté és alapvetővé váltak.

3. Összefoglalás

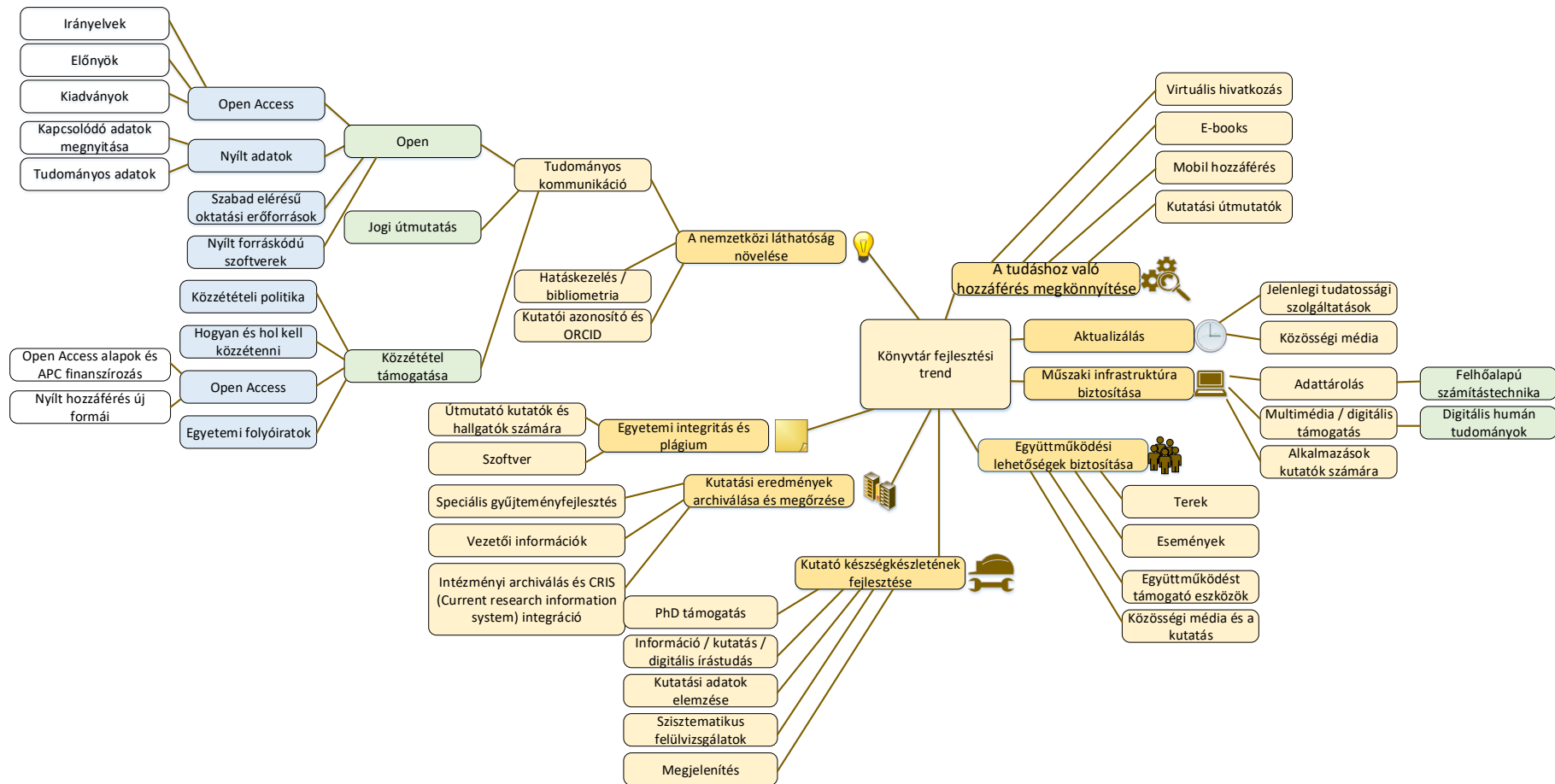
Jelen tanulmány célja a nemzetközi jó könyvtári gyakorlatoknak összevetése és értékelése volt. A könyvtári szolgáltatások szerepe vitathatatlan a mai nemzetközi kutatási és tudományos életben, az intézmények versenyképességének és így a kutatás finanszírozásának elengedhetetlen kelléke a könyvtár. Képet kaptunk a kutatási életciklus egyes részfolyamatairól, azok kapcsolódási pontjairól 40 intézmény esetében, valamint a világ élvonalába tartozó egyetemek könyvtári szolgáltatásainak elemeiről is. 18 olyan digitális eszközt és szolgáltatás csoportot tudtunk meghatározni, melyek jelentősen hozzájárulhatnak a kutatók tudományos tevékenységeihez. Ezekhez több szoftvert, rendszert és adatbázist is bemutatunk, mint alternatívák. Az Elsevier termékeit listázó tanulmány alapján pedig arra a következtetésre jutottunk, hogy ma már a teljes kutatási folyamatra kiterjedő (13 lépés) automatizált eszközöket és szoftvereket vásárolhatunk, melyekre való előfizetés elsődleges prioritás kell, hogy legyen könyvtárunk számára.

Végül ezen digitalizált könyvtári szolgáltatásokat sorba rendeztük az alapján, hogy melyikre mekkora az igény az egyetemek oktatói és kutatói oldaláról, és a könyvtárak milyen mértékben képesek ezeket kielégíteni. Ez a csoportosítás lehetőséget ad arra, hogy a legjelentősebbnek ítélt szolgáltatásokat előbbre vegyük fejlesztési ütemezésünkben, azzal a feltétellel, hogy a jelenlegi helyzet egyes rosszul, vagy egyáltalán nem működő folyamatait előbb javítsuk.

Felhasznált irodalom

- [1.] 7 Ways to Improve University Rankings in the EECA Region, <https://www.qs.com/7-ways-to-improve-university-rankings-in-the-eeca-region/>
- [2.] Bridging the Librarian–Faculty Gap in the Academic Library 2015, https://s3.amazonaws.com/WebVault/surveys/LJ_AcademicLibrarySurvey2015_results.pdf
- [3.] Drewes, K. - Hoffman, N. (2010). Academic Embedded Librarianship: An Introduction. *Public Services Quarterly*, 6(2-3), 75–82.
- [4.] Hajnal Ward Judit - Bejarano William - Dudás Anikó: Tudományos szelfi: szerzői profilok az interneten, *Könyvtári figyelő*, 2014. 3. szám, <http://ki2.oszk.hu/kf/2014/10/tudomanyos-szelfi-szerzoi-profilok-az-interneten/>
- [5.] Preliminary findings: Rent seeking by Elsevier, Alejandro Posada, *The Knowledge Gap.*, <http://knowledgegap.org/index.php/sub-projects/rent-seeking-and-financialization-of-the-academic-publishing-industry/preliminary-findings/>
- [6.] Sasvári, Péter, Urbanovics, Anna (2018) Kutatói közösségi hálózatok használata a Nemzeti Közszolgálati Egyetemen. *Államtudományi Műhelytanulmányok*, 2018 (9). pp. 1-14. ISSN 2498-5627
- [7.] The Chinese University of Hong Kong Library, Research Support, <http://www.lib.cuhk.edu.hk/en/research>
- [8.] Vanessa Proudman: „40 academic library research support trends”, 2016, http://proud2know.eu/40libraryresearchsupporttrendsof2016_blog34/
- [9.] Viviana Fernández-Marcial, Luis Miguel Costa, and Llarina González-Solar, "Top Universities, Top Libraries: Do Research Services in Academic Libraries Contribute to University Output?" *Proceedings of the IATUL Conferences. Paper 2.* <http://docs.lib.purdue.edu/iatul/2016/spaces/2>

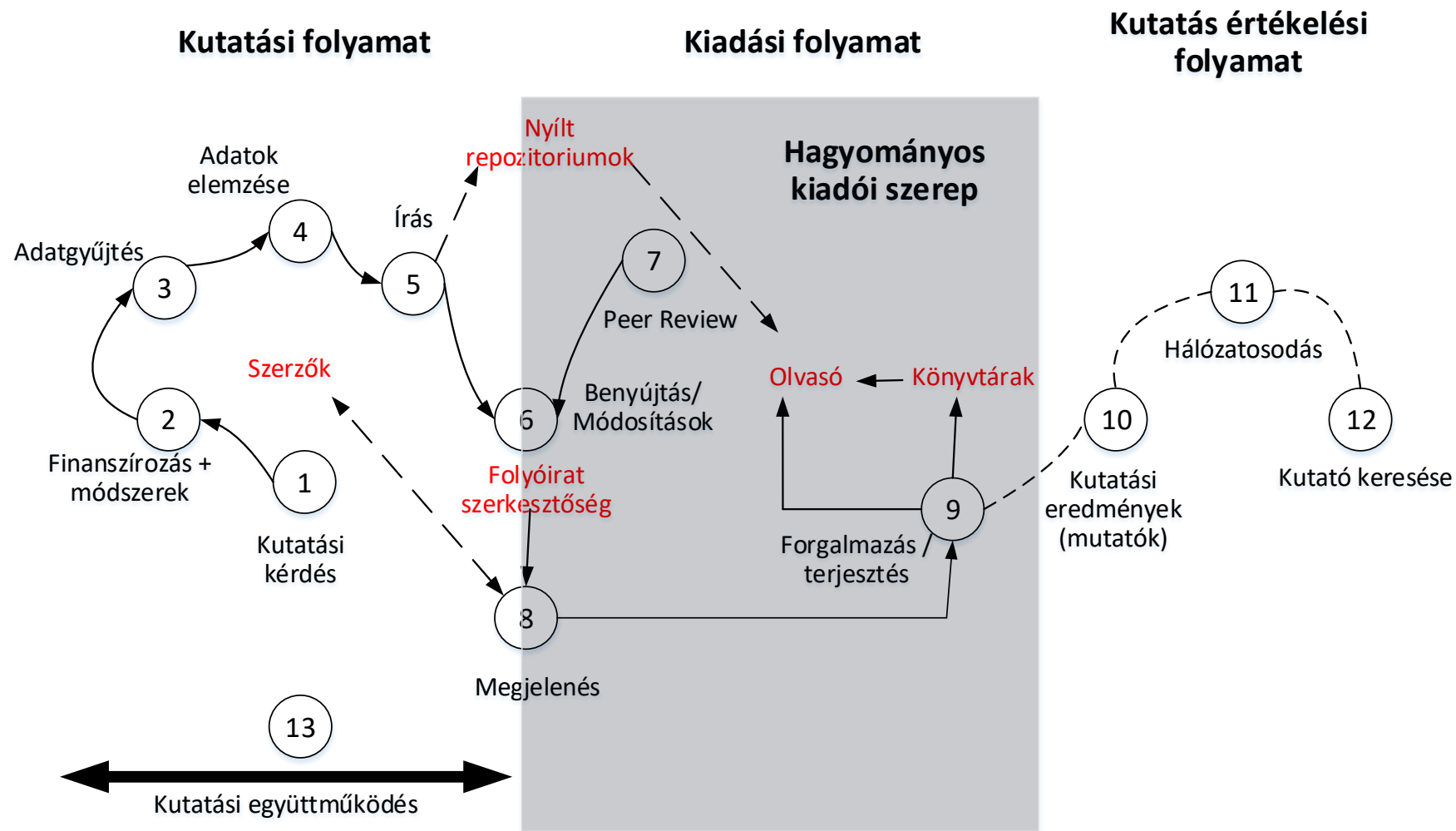
Melléklet

4. ábra: 40 egyetemi könyvtár fejlesztési trendje⁴⁷

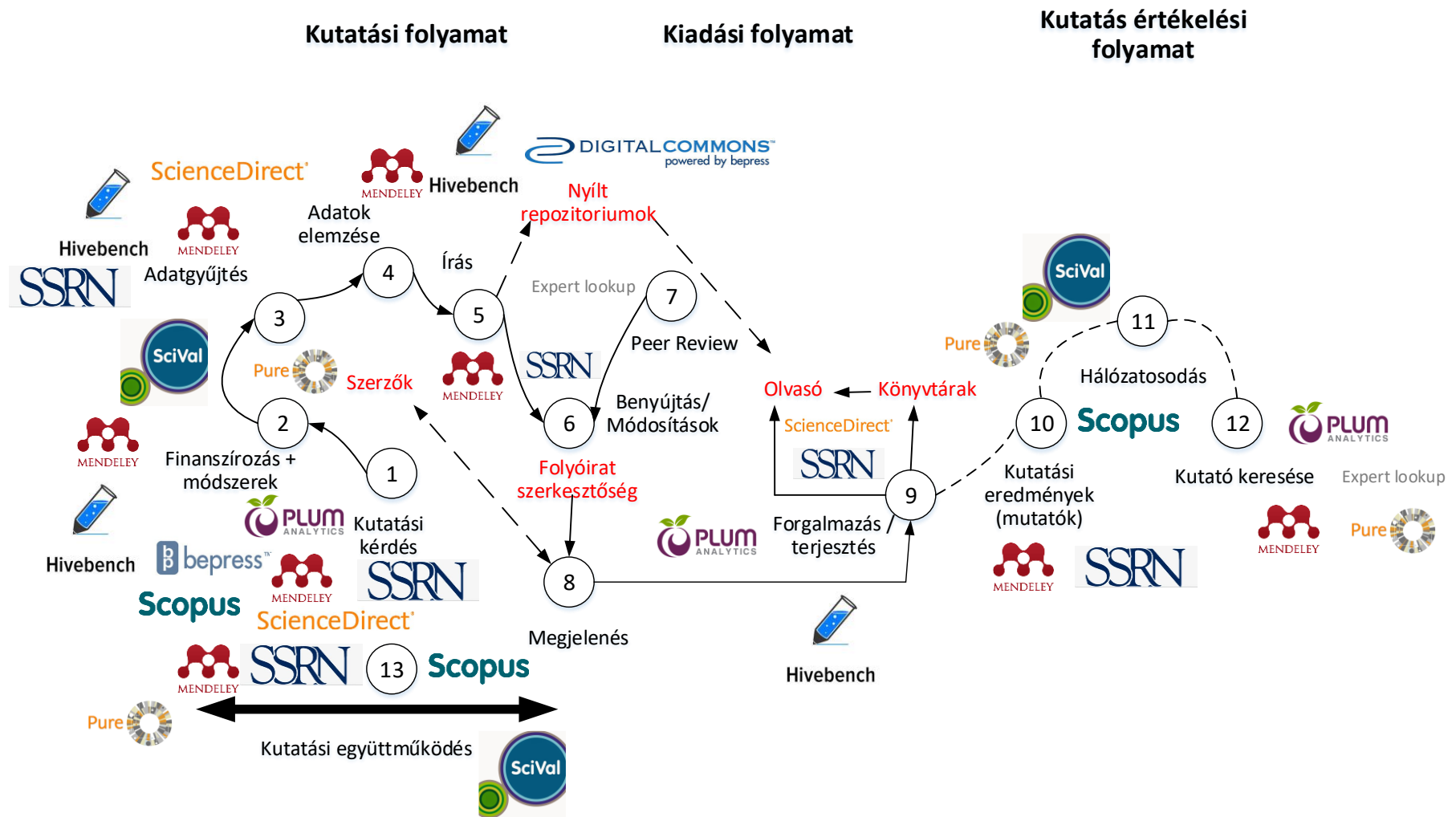
Forrás: 40 academic library research support trends alapján

⁴⁷ 40 academic library research support trends, http://proud2know.eu/40libraryresearchsupporttrendsof2016_blog34/

5. ábra: Kutatási, kiadási és kutatás értékelési folyamat

Forrás: Preliminary findings: Rent seeking by Elsevier, Alejandro Posada, The Knowledge Gap., <http://knowledgegap.org/index.php/sub-projects/rent-seeking-and-financialization-of-the-academic-publishing-industry/preliminary-findings/>

6. ábra: Kutatási, kiadási és kutatás értékelési folyamat informatikai támogatással

Forrás: Preliminary findings: Rent seeking by Elsevier, Alejandro Posada, *The Knowledge Gap.*, <http://knowledgegap.org/index.php/sub-projects/rent-seeking-and-financialization-of-the-academic-publishing-industry/preliminary-findings/>